

¹Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Kazanımlarına Ulaşmada Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Ahmet SAĞLAMGÖNCÜ, Millî Eğitim Bakanlığı, ahmetsaglamgoncu@gmail.com, Türkiye, 0000-0003-4767-1795

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Geliş : 11.09.2024	Bu çalışmanın amacı, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın ulaşılmada sorun yaşanan 5. sınıf kazanımlarını belirlemek ve yaşanan sorunları ortaya koymaktır. Karma araştırma yöntemin benimsendiği çalışma açılımlı sıralı desenindedir. Araştırmanın katılımcılarını 2022-2023 eğitim öğretim yılında Adana'da resmî okullarda çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama araçları anket ve görüşme formudur. Elde edilen nicel verilerin analizinde betimsel istatistiklerden, nitel verilerin analizinde ise betimsel analizden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.”, “Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.”, “İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.”, “Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.” ve “Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımlarını öğrencilere edindirmede sorun yaşadığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilere söz konusu kazanımları edindirmede yaşanan sorunlar arasında rol model eksikliği, ekran zorbalığı, kazanımların soyut olması, öğrencilere derste yeteri kadar söz hakkı verilememesi, öğrencilerin araştırma ve kitap okuma alışkanlıklarının olmaması, sınıfların kalabalık ve ders saatlerinin az olması gibi çeşitli sorunlar yer almaktadır.
Kabul: 31.10.2024	
Makale türü: Araştırma makalesi	
Atıf	Anahtar kelimeler: Sosyal Bilgiler öğretim programı, kazanım, beşinci sınıf Sağlamgöncü, A. (2024). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5. Sınıf Kazanımlarına Ulaşmada Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. <i>International Journal of Progressive Studies in Education</i> , 2(2), 12-35. https://doi.org/10.5281/zenodo.14245166

Problems Encountered in Achieving 5th Grade Achievements in the Social Studies Curriculum and Solution Suggestions

Ahmet SAĞLAMGÖNCÜ, Ministry of National Education, ahmetsaglamgoncu@gmail.com, Türkiye, 0000-0003-4767-1795

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 11.09.2024	This study aimed to determine the 5th-grade achievements of the 2018 Social Studies Curriculum that have problems in acquisitions in them and to reveal the problems experienced. The study, which adopted a mixed research method, has an exploratory sequential design. The research participants consist of Social Studies teachers working in public schools in Adana in the 2022-2023 academic year. The data collection tools of the research are survey and interview form. Descriptive statistics was used to analyze the obtained quantitative data, and descriptive analysis was used to analyze the qualitative data. As a result of the research, "He/she questions the accuracy and reliability of the information he reaches in the virtual environment.", "He/she acts in accordance with scientific ethics in his studies.", "He/she develops new ideas based on production, distribution, and consumption by collaborating.", "He/she explains the basic duties of the management units of the place he lives." and "Examines the role of the place where one lives and its environment in the economic relations between our country and other countries." It turned out that there were problems in achieving the achievements. Among the problems experienced in helping students acquire these achievements are various problems such as lack of role models, peer bullying, abstract achievements, not giving students enough say in the course, students lack of research and book reading habits, crowded classes and short lesson hours.
Accepted: 31.10.2024	
Article type: Research article	
	Keywords: Social Studies curriculum, acquisitions, fifth grade

¹ Bu araştırma 23-25 Ekim 2023 tarihlerinde Elâzığ'da düzenlenen 11. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Sosyal Bilgiler, ilkokul ve ortaokulda yer alan ve vatandaşlık eğitimini üstlenen bir öğretim programıdır. Tüm öğretim programlarındakine benzer biçimde Sosyal Bilgiler öğretim programının (SBÖP) da amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme olmak üzere dört temel boyutu vardır (Demeuse ve Strauven, 2016). Programda yer alan bu dört temel boyut bütüncül bir yapı içerisinde olup birbirleriyle etkileşim hâindedir (Demirel, 2020; Güven, 2021). SBÖP'nin amaç boyutunda bu dersin ne için öğretildiği sorusuna yanıt aranır (Sözer, 1998). 2018 SBÖP'nin öğrencilerin millî bilince sahip vatandaş olarak yetişmeleri; demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları ve ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri gibi 18 özel amacı bulunmaktadır. SBÖP'nin amaçlarının belirlenmesinde, Türk Millî Eğitimi'ndeki genel amaçlar ve temel ilkeler dikkate alınmaktadır. Bu amaçlara bağlı olarak da SBÖP'nin ilkokulda 4. sınıf; ortaokulda ise 5, 6 ve 7. sınıf düzeylerinde öğrencilere kazandırılmak istenen kazanımlar yer almaktadır.

Öğretim programında yer alan kazanım, bir eğitim süreci sonunda programda belirtilen beceri, değer ve kavram boyutunda öğrencilerin sahip olması beklenen tutum ve davranışlardır (Akdağ, 2014; European Commission, 2011). Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına ulaşması programda belirtilen kazanımlara ulaşılmasına bağlıdır (Can, 2019; Gürdoğan Bayır, 2018). Programın kazanımları dersin içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirme boyutlarını da etkileyerek programın tüm öğelerinde değişime neden olabilmektedir (Efendioğlu, 2020; Güven, 2021; Ulusoy, 2018). Dolayısıyla SBÖP'deki kazanımlarda gerçekleşen değişimler, Sosyal Bilgiler dersinin içeriğinde, öğretme-öğrenme sürecinde ve değerlendirmesinde de değişim yaşanmasına yol açacaktır.

Türkiye'de SBÖP 2018 yılında yenilenmiştir. Yenilenen bu programın kazanımlarında da değişim yaşanmıştır. Bu değişimler arasında, 2005 SBÖP ile karşılaştırıldığında, yenilenen programın kazanımlarının bütün sınıf düzeylerinde azaltıldığı görülmektedir (Önlen vd., 2020). Ayrıca yeni programa önceki programda yer almayan farklı kazanımlar da eklenmiştir (Eker, 2020). Yenilenen programın kazanımları önceki programın kazanımlarına göre daha fazla üst düzey bilişsel becerileri kapsamaktadır (Önlen vd., 2020).

2018 SBÖP'de ilkokulda yer alan 4. sınıf basamağında 33; ortaokulda yer alan 5. sınıfta 33, 6. sınıfta 34; 7. sınıfta ise 31 kazanımın yer aldığı görülmektedir. Bu kazanımlar programda yer alan yedi öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleri, uygulayıcı olarak öğretim programındaki kazanımları öğrencilerin edinmesini sağlamalıdır. Öğretmenlerin, öğrencilerine programın kazanımlarını edindirebilmeleri için de kazanımın öğrencilerin seviyelerine uygunluğu, programın genel amaçları ile tutarlılığı gibi birçok durum bulunmaktadır (Durukan, 2013).

Öğretmenler, öğrencilerine öğretim programının kazanımlarını edindirmede sorun yaşadıklarında bu sorunların nedenleri araştırılmalıdır (Peker Ünal, 2020). Yapılacak olan bu araştırma, 2018 yılında kazanım temelinde değişimler olduğundan (Önlen vd., 2020) 2018 SBÖP'nin değerlendirilmesi için çok daha önem kazanmaktadır. Kazanımlara ulaşmada yaşanan sorunların belirlenmesi SBÖP'yi geliştirme çalışmalarına katkı sağlayabilir. Nitekim Tay (2017), araştırmasında programda yer alan kazanımların

öğrencilere kazandırılabilme durumlarının incelenmesinin program geliştirme sürecine katkı sağlayabileceğini ifade etmiştir. Çoban ve Akşit (2018) de, programdaki kazanımların uygulamadaki durumlarının belirlenmesine yönelik programın uygulayıcısı olan öğretmenlerle çalışmalar yapılmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin öğretim programında yer alan kazanımlara ulaşmada yaşanan sorunlara yönelik görüşlerinin belirlenmesi öğretim programından daha etkili ve verimli bir biçimde yararlanılmasına katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin 2018 SBÖP'deki kazanımlara ulaşma durumlarının belirlenmesi, ulaşılmadıysa nedenlerinin ortaya konulması önemlidir.

Alanyazında, SBÖP'ye yönelik öğretmen görüşlerinin alındığı (Altay, 2020; Çelikkaya ve Kürümlüoğlu, 2018; Çetin, 2007; Doğanay ve Sarı, 2008; Kaymakçı, 2015; Ocak ve Kocaman, 2021; Öztürk, 2009; Uğur vd., 2022), kazanımların Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiği (Büyükalın Filiz ve Baysal, 2019; Çakmak vd., 2018; Demir, 2015; Gazel ve Erol, 2012), farklı yıllara yönelik SBÖP'lerin karşılaştırıldığı (Boz, 2022; Can, 2019; Eker, 2020; Kalaycı ve Baysal, 2020; Kök, 2020) birçok araştırma yer almaktadır. Ayrıca Gürdoğan Bayır (2018) tarafından SBÖP'nin 4. sınıftaki kazanımlarına ulaşmada yaşanan sorunları belirlemeye yönelik sınıf öğretmenlerinin katılımcı olduğu bir çalışma da yapılmıştır. Ancak alanyazın incelemesinde SBÖP'nin ortaokul basamağındaki kazanımların edindirilmesi sürecinde yaşanan sorunları belirlemeye yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, ilk olarak 2018 SBÖP'deki 5, 6 ve 7. sınıf kazanımlarına ulaşmada yaşanan sorunların incelenmesi düşünülmüş ancak oluşacak veri yoğunluğu nedeniyle sadece bir sınıf düzeyindeki kazanımlara ulaşmada yaşanan sorunların incelenmesine karar verilmiştir.

Türkiye'de eğitim sisteminde 2012 yılında alınan kararlarla birlikte değişiklik yapılmış ve 4+4+4 sistemine geçilmiştir. Bu yeni sistem ile 5. sınıflar, 2012-2013 eğitim öğretim yılından başlanarak ilkokuldan çıkarılıp ortaokula alınmıştır. Alınan bu karar sonucu, 4+4+4 sistemi ile ilgili tartışmalar yaşanmıştır. Bu bağlamda 4+4+4 sistemi ile 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yaşanan sorunlara yönelik çalışmalar hâlâ devam etmektedir (Göktaş, 2018; Karadeniz ve Ulusoy, 2015; Kaya vd., 2015; Kılınç ve Dere, 2015; Tangülü ve Çıdacı, 2014; Özdemir ve Çoruk, 2019). Alan yazında Sosyal Bilgiler dersinin ortaokul basamağında daha çok 5. sınıf düzeyinde sorunlar yaşandığı ancak 5. sınıfa yönelik kazanımlara ulaşmada yaşanan sorunlara yönelik bir çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu çalışmada 5. sınıfa odaklanılmıştır. SBÖP'de 5. sınıf kazanımlarına ulaşmada yaşanan sorunların belirlenmesinin program geliştirme çalışmalarına ve programdan daha etkili bir biçimde yararlanılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, 2018 SBÖP'de ulaşılmasında sorun yaşanan 5. sınıf kazanımlarını belirlemek ve yaşanan sorunları ortaya koymaktır. Araştırmada yanıt aranan sorular şunlardır:

1. Sosyal Bilgiler öğretim programında ulaşılmasında sorun yaşanan 5. sınıf kazanımları nelerdir?
2. Sosyal Bilgiler öğretim programındaki bu kazanımlara ulaşmada yaşanan sorunlar nelerdir?
3. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu kazanımlara ulaşılması için önerileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, katılımcılar, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırma etiği başlıkları altında ilgili açıklamalar sunulmuştur.

Araştırmanın Deseni

Araştırmada karma yöntem desenlerinden açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda 2018 SBÖP’de ulaşılmada sorun yaşanan 5. sınıf kazanımlarının belirlenmesi ve bu kazanımlara ulaşmada yaşanan sorunların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Böylece araştırmada ilk olarak nicel, sonrasında ise nitel veriler toplanmış ve çözümlenmiştir. Bu kapsamda araştırmada önce Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde ulaşmada sorun yaşadıkları kazanımlara yönelik görüşleri nicel araştırma yöntemi ile daha sonra Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlar nitel araştırma yöntemiyle belirlendiği için araştırmada açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır (Creswell, 2021).

Katılımcılar

Araştırmanın nicel verileri Adana ilinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında devlet okullarında çalışan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden basit tesadüfi örnekleme yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın nicel bölümüne toplam 100 Sosyal Bilgiler öğretmeni katılmıştır. Araştırmaya katılan bu öğretmenlerin 54’ü erkek, 46’sı kadındır. Araştırmanın nitel verileri ise bu öğretmen grubundan kazanımlara ulaşmada sorun yaşayan 10 Sosyal Bilgiler öğretmeninden elde edilmiştir. Araştırmanın nitel verilerinin toplanmasında ölçüt örneklemeden yararlanılmış, kazanımlara ulaşmada sorun yaşama ölçüt olarak benimsenmiştir. Ayrıca katılımcıların belirlenmesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında 5. sınıfların Sosyal Bilgiler derslerine girme ölçütü de dikkate alınmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin toplandığı katılımcılara ilişkin bilgiler aşağıda bulunan Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların özellikleri

Sıra No	Öğretmen Kod İsmi	Cinsiyet	Mesleki Deneyim	Mezun Olunan Bölüm
1	Ayla	Kadın	21-25 yıl	Tarih Bölümü
2	Ayşe	Kadın	11-15 yıl	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
3	Faruk	Erkek	16-20 yıl	Tarih Bölümü
4	Hakan	Erkek	16-20 yıl	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
5	İbrahim	Erkek	16-20 yıl	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
6	Mehmet	Erkek	11-15 yıl	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
7	Sema	Kadın	11-15 yıl	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
8	Sevim	Kadın	21-25 yıl	Tarih Bölümü
9	Veli	Erkek	5-10 yıl	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
10	Volkan	Erkek	21-25 yıl	Tarih Bölümü

Tablo 1’e göre araştırmaya katılan öğretmenlerin 6’sı erkek, 4’ü kadın olup, 6’sı Sosyal Bilgiler öğretmenliği, 4’ü ise Tarih bölümü mezunudur. Bu öğretmenlerin 1’i 5-10 yıl; 3’ü 11-15 yıl; 3’ü 16-20 yıl; diğer 3’ü ise 21-25 yıl arası mesleki deneyim sahibidir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri iki aşamada elde edilmiştir. Araştırmanın ilk aşamasında anket yoluyla nicel veriler, ikinci aşamasında ise görüşme formuyla nitel veriler elde edilmiştir. Aşağıda araştırma verilerinin toplanma süreçleri hakkında bilgiler sunulmuştur.

Nicel verilerin toplanması aşaması: Bu aşamada araştırmacı tarafından hazırlanan anket kullanılmıştır. Hazırlanan ankete yönelik üç Sosyal Bilgiler eğitimi alan uzmanından görüş alınmıştır. Alan uzmanları, araştırmanın amacı doğrultusunda hazırlanan anketi incelemişlerdir. Bu inceleme sonucunda alan uzmanlarının görüşleri sonucu anketin yönergesinde yapılan düzeltmeler ile ankete son biçimi verilmiştir. Böylelikle Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden ankette yer alan kazanımlara ulaşmada sorun yaşayıp yaşamadıklarını evet, hayır ve kısmen biçiminde yanıtlamaları istenmiştir. Veriler araştırmacının kendisi tarafından toplanmıştır. Öğretmenlere öncelikle araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş daha sonra öğretmenlerin ankette yer alan soruları yanıtlamaları istenmiştir. Öğretmenler anketi doldururken araştırmacı tarafından kazanımlara ulaşmadan sorun yaşanan öğretmenler belirlenmiştir.

Nitel verilerin toplanması aşaması: Nitel verilerin toplanması aşamasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu görüşme formunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin edindirmede sorun yaşadıkları kazanımlara yönelik yaşanan sorunları ve bunlara ilişkin çözüm önerilerini ele alan sorular yer almıştır. Görüşme formuna da alan uzmanlarının görüşleri ile son biçimi verilmiştir. Araştırmacı tarafından gerçekleştirilen görüşmelerin süresi 12 ile 35 dakika arasındadır.

Veri Analizi

Araştırma kapsamında nicel verilerin analizinde yüzde ve frekans kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise betimsel analizden yararlanılmıştır. Görüşme formunda bulunan kazanımlar temaları oluşturmuştur. Temaların altında bulunan sorunlar ve öneriler ise araştırmacı tarafından kodlanmıştır.

İnandırıcılık

Araştırmanın analizinde kodlama ayrı bir Sosyal Bilgiler eğitimi alan uzmanı tarafından da gerçekleştirmiştir. İki ayrı kodlama karşılaştırılmış ve görüş ayrılıkları üzerinde durularak nitel verilerin analizine son biçimi verilmiştir. Araştırmada öğretmen görüşleri doğrudan alıntılarla sunulmuştur.

Araştırma Etiği

Araştırmanın etik kurallara uygunluğunu sağlamak için Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 27.10.2022 tarih ve 2 numaralı karar belgesi ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırmanın izni doğrultusunda gereken belgeler alınmıştır. Bu belgeler temin edildikten sonra, okul müdürleriyle görüşülerek araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Okul Yöneticilerinin onayı alındıktan sonra bu okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle görüşme öncesi tanışılmış ve görüşmek için randevu tarihi oluşturulmuştur. Araştırmanın tüm katılımcıları gönüllü katılım formunu imzalamıştır. Yine araştırma etiğine uygun olarak nitel bulguların sunumunda katılımcı öğretmenler gerçek isimlerine yakın bir isimle ifade edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular “Ulaşılmasında Sorun Olan 5. Sınıf Kazanımları” ve “Kazanımlara Ulaşmada Yaşanan Sorunlar ve Sunulan Çözüm Önerileri” olmak üzere iki başlık altında sunulmuştur.

Ulaşılmasında Sorun Olan 5. Sınıf Kazanımları

Araştırmada anket kullanılarak ulaşılan veriler ile 5. sınıf SBÖP’de sorun yaşanan kazanımlar ortaya çıkarılmıştır. Sorun yaşanan bu kazanımlara yönelik öğretmen görüşlerinin olduğu Tablo 2 aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2. Ulaşılmasında sorun olan 5. sınıf kazanımlarının frekans dağılımı

No	Kazanımlar	Evet	Kısmen	Hayır
<i>Birey ve Toplum</i>				
1	Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.		7	93
2	Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.		7	93
3	Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.		32	68
4	Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.		43	57
<i>Kültür ve Miras</i>				
5	Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.		45	55
6	Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır.		2	98
7	Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.		37	63
8	Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.		23	77
9	Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.		60	40
<i>İnsanlar, Yerler ve Çevreler</i>				
10	Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.		13	87
11	Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.		12	88
12	Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.		27	73
13	Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.		26	74
14	Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.		7	93
<i>Bilim, Teknoloji ve Toplum</i>				
15	Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.		15	85
16	Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.	15	33	52
17	Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.		52	48
18	Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.		25	75
19	Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.	13	40	47
<i>Üretim, Dağıtım ve Tüketim</i>				
20	Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.		50	50
21	Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıtır.		18	82

22	Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.		43	57
23	Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.		20	80
24	İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.	18	40	42
25	Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.		28	72
<i>Etkin Vatandaşlık</i>				
26	Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.		35	65
27	Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.	17	48	35
28	Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.		35	65
29	Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.		20	80
<i>Küresel Bağlantılar</i>				
30	Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.	12	56	32
31	Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.		38	62
32	Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.		37	63
33	Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.		53	47

Tablo 2’deki bulgulara göre, ankete katılan öğretmenlerin 15’i “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında yer alan “Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.” kazanımına ulaşılmada sorun yaşandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin 33’ü ise bu kazanımı edindirmede kısmen sorun yaşadıklarını ifade etmiştir. Yine aynı öğrenme alanında yer alan “Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.” kazanımına yönelik 13 öğretmen sorun yaşadıklarını, 40 öğretmen ise kısmen sorun yaşadıklarını ifade etmiştir. “Üretim, dağıtım ve tüketim” öğrenme alanında bulunan “İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.” kazanımına yönelik ankete katılan öğretmenlerin 18’i sorun yaşadıkları, 40’ı ise kısmen sorun yaşadıkları görüşündedir. Elde edilen bulgulara göre, “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanında bulunan “Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.” kazanımını edindirmede 17 öğretmen sorun yaşadıklarını, 48 öğretmen ise kısmen sorun yaşadıklarını ifade etmiştir. “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında yer alan “Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımına yönelik 12 öğretmen sorun yaşadıklarını, 56 öğretmen ise kısmen sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Araştırmada ulaşılan bulgulara göre, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 5. sınıfa yönelik tüm kazanımları edindirmede kısmen de olsa sorun yaşadıkları ifade edilebilir. Ancak bu kazanımlar içerisinde beş kazanıma yönelik tamamen sorun yaşandığı görülmektedir.

Kazanımlara Ulaşmada Yaşanan Sorunlar ve Sunulan Çözüm Önerileri

Araştırmada anket yoluyla elde edilen verilere göre 5. sınıf SBÖP’de beş kazanıma ilişkin sorun yaşandığı belirlendikten sonra, görüşme yoluyla bu sorunların neler olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca öğretmenlerle yapılan görüşmelerde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri de belirlenmiştir. 5. sınıf SBÖP’de ulaşılmada sorun yaşanan kazanımlara ve bu kazanımlara ulaşmada yaşanan çözüm önerilerine ilişkin bilgiler aşağıda yer alan Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Sorun yaşanan kazanımlar ve çözüm önerileri

Kazanım	Sorunlar	Çözüm Önerileri
Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.	Rol model eksikliği Çevre etkisi	Aile katılımının sağlanması
Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.	Kolaya kaçılması Diğer derslerde uygulanmaması Okul-aile işbirliğinin sağlanmaması	Okul-aile işbirliğinin sağlanması Öğretmen işbirliğinin sağlanması
İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.	Aile içi etkileşimin yetersizliği Sınıfların kalabalık olması Söz hakkı alınmaması Akran zorbalığının olması Hayal gücünün sınırlı olması Ders saatlerinin az olması	Sınıf disiplininin sağlanması Aile içi etkinlik yapılması Kitap okunması Sınıf mevcudunun azaltılması Söz hakkı verilmesi Düşünmenin sağlanması Ders saatlerinin artırılması Etkinlik yapılması
Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.	Soyut olması Yaşamdan uzak olması Anlaşılmasının zor olması	Gezi düzenlenmesi Somutlaştırma yapılması Örneklendirme yapılması Farklı sınıf seviyelerine aktarılması

Tablo 3'e göre, öğretmenler, öğrencilerin sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgulamasına yönelik kazanıma ulaşmada "rol model eksikliği" ve "çevre etkisi" nedeniyle sorun yaşamaktadır. Rol model eksikliğinin sorun oluşturmaya yönelik bir öğretmenin görüşü "*Sosyal medyada bilgi kirliliği çok fazla. Biz derste teorik bilgileri veriyoruz ancak çocuğun yaşamında sanal ortamı etkili ve doğru bir şekilde kullanan rol model eksikliğinin olduğunu düşünüyorum (Hakan).*" biçimindedir.

Çevre etkisinin öğrencilerin ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgulamasına yönelik kazanıma ulaşmalarında sorun oluşturduğuna yönelik bir öğretmenin görüşü aşağıda yer almaktadır.

Avrupa'da sosyal medyayı en çok kullanan, en çok telefonla konuşan ülkeler arasındayız. Teknoloji bağımlısı insanımız çok fazla. Gelişigüzel bir sanal ortam kullanımı olduğu için çocuk teorik olarak doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmayı öğrense de günlük yaşamında ailesinden çevresinden böyle bir kullanım alışkanlığı göremiyor. Bu nedenle çocuk da uygulamıyor. Çevre etkisi okulda öğrenilen bilgilerin önüne geçiyor (Ayşe).

Araştırma kapsamında bu kazanıma ulaşmada rol model eksikliğinden kaynaklanan soruna yönelik öğretmenlerin "aile katılımının sağlanması" biçiminde çözüm önerisi sundukları bulgusuna ulaşılmıştır. Bir öğretmenin bu kapsamda yer alan görüşü "*Özellikle anne babanın öğrencilere rol model olması gerekir. Ailenin rol model olması için de eğitim alması şart. Bunun için ailenin de öğrenci gibi okuldan yararlanması sağlanabilir (Hakan).*" biçimindeyken, bir başka öğretmenin görüşü "*Öğrenciye bu kazanıma yönelik verilen ödevlerde çocuğun ailesi ile birlikte çalışmalar yapması sağlanabilir. Ya da aileye yönelik bilgilendirme formları hazırlanabilir. Bu formda sanal ortamda ulaşılan bilgilerin sorgulanmasına yönelik bilgilere yer verilebilir (Ayşe).*" biçimindedir.

Öğretmenler, “Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.” kazanımına ulaşılmasında yaşanan sorunlara yönelik “kolaya kaçıldığı”, “diğer derslerde uygulanmadığı” ve “okul-aile işbirliğinin sağlanmadığı” biçiminde görüşlere sahiptir. Öğrencilerin kolaya kaçmasının bu kazanıma ulaşmada sorun oluşturduğuna yönelik bir öğretmen düşüncelerini “*Derste konuyu işliyoruz. Öğrenci teorik bilgileri öğreniyor. Derse katılmasından, sorulara verdiği yanıtlardan ve yaptığımız sınavlardan bunu görüyoruz. Ama iş uygulama kısmına geldiğinde öğrenciler kolaya kaçıyorlar (Sevim).*” biçiminde ifade etmiştir. Yine bu duruma ilişkin başka bir öğretmenin düşünceleri şöyledir:

“Derste konuyu işledikten sonra öğrencinin bu kazanıma ulaşması için araştırma ödevi veriyorum. Bazı öğrenciler kaynakçayı bile eklemiyor ödevlerine. Bilimsel araştırma basamaklarına uygun yapmıyorlar. İşin kolayına kaçıyorlar. Araştırma konusuna dair genel ağdan buldukları bilgiyi olduğu gibi alıyorlar. Bu öğrencilere eksiklerini söylüyorum. Bir daha yapıp getiriyorlar ödevlerini... (Sema).”

Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda, yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranılması kazanımına yönelik, öğrencilerin öğrendiklerini “diğer derslerde uygulamadığı” biçiminde sorun yaşandığı görülmüştür. Öğretmenlerin bu kapsamdaki görüşlerinden örnekler aşağıdaki gibidir:

“Ben istiyorum ki çocuk bu kazanıma ulaştıysa diğer derslerde de bunu gösterebilir. Örneğin Fen Bilimleri dersinde ya da Türkçe dersinde öğretmenler yine araştırma ödevi veriyor. Ama öğrenciler benim dersimde bu öğrendiklerini yapmıyor. Çoğu ödevlerinde kaynakça bile eklemeden çalışmasını öğretmenine teslim ediyor (Mehmet).”

“Bu kazanıma ulaşmak sadece Sosyal Bilgiler dersiyse olmaz. Öğrenci bu kazanıma ulaştıktan sonra artık 5. sınıftan itibaren yaptığı tüm çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranması gerekir. Bu çalışma hangi derse yönelik olursa olsun fark etmez. Ben belirlediğimiz kriterlere uygun yapılmayan ödevleri kabul etmiyorum. Öğrencilere eksiklerini söylüyorum. Bir daha yapıp getiriyorlar. Ama öğrenciler başka derslerde yaptıkları çalışmalarda öğrendiklerini uygulamıyorlar (Sevim).”

Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelere göre, okul-aile işbirliğinin sağlanamaması öğrencilerin yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranılması kazanımına ulaşmalarında sorun oluşturmaktadır. Bu kapsamda yer alan bir öğretmen düşüncelerini “*Aile tarafından öğrencilerin okul için yaptığı hazırlıklar kontrol edilmiyor. Bu kazanım uygulamaya dayalı bir kazanım. Öğrencinin yaptığı uygulama ile bunu bize göstermesi gerekiyor. Araştırma ödevinden ailenin de haberi oluyor. Ancak öğrencinin yaptığı ödevi kontrol etmiyor (Sevim).*” biçiminde belirtmiştir.

Araştırmada “Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.” kazanımına yönelik yaşanan sorunların okul-aile işbirliğinin ve öğretmen işbirliğinin sağlanmasıyla çözülebileceği bulgusu ortaya çıkmıştır. Buna göre, öğretmen işbirliğinin sağlanmasını yaşanan sorunlara çözüm olarak gören bir öğretmen düşüncelerini “*Diğer branşlardan öğretmenlerin de bu konuda öğrencileri uarması gerekir.*

Bilimsel etiğe uygun olmayan ödevleri kabul etmemesi gerekir. Ama ben görüyorum öğretmenlerimizin çoğu öğrenci ödevlerini kontrol etmiyor (Sema).” sözleriyle açıklamıştır.

Öğretmenler, aile işbirliğinin sağlanmasının bu kazanıma ulaşılmasında etkili olabileceği görüşündedir. Buna yönelik olarak bir öğretmen görüşünü *“Ailenin öğrencilerin neler yaptıklarını kontrol etmesi gerekiyor. Öğrenciler, yaptığı ödevin aileleri tarafından kontrol edileceğini bildiğinde daha dikkatli davranıyorlar. İşin içerisine aile desteği katılırsa öğrenciler öğrendiği bilgileri uygulamada da gösterirler (Sevim).”* biçiminde ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında öğrencilere *“İşbirliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.”* kazanımını edindirmede aile içi etkileşimin yetersiz olması, öğrencilerin derste söz hakkı alamaması, hayal güçlerinin sınırlı olması, akran zorbalığının olması, sınıfların kalabalık olması, ders saatlerinin az olması ve öğrencilerin fikir geliştirememesi biçiminde sorunlar yaşandığı ortaya çıkmıştır. Bu kazanımı edindirmede aile içi etkileşimin yetersizliğini sorun olarak belirten bir öğretmenin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Öğrencilerin yeni fikir üretmede zorlandıkları oluyor. Bu durumun nedenlerinden biri öğrencilerin aileleriyle yeterince konuşmamları olabilir. Dikkat ediyorum böyle fikir geliştirmeye yönelik konularda evlerinde anne babalarıyla çok konuşmayan, susturulan çocuklar derslerde çok söz hakkı almıyorlar. Evde fikirlerinin alınmadığını söyleyen çocuklar derste üretken olmada, düşüncelerini paylaşmakta zorlanıyorlar (İbrahim).”

Elde edilen bulgulara göre, sınıfların kalabalık olmasının yeni fikirler geliştirmeye yönelik olan bu kazanıma ulaşmada sorun oluşturduğu belirtilebilir. Bir öğretmen bu kapsamda yer alan görüşünü *“38 kişilik bir sınıf. Belki çocuğun dâhiyane bir fikri var ama sınıftaki öğrencilerin 38’inin fikrini soramıyoruz (Volkan).”* biçiminde dile getirmiştir.

Öğretmenlere göre öğrencilerin derste söz hakkı alamaması bu kazanıma ulaşmada sorun oluşturmaktadır. Buna yönelik olarak bir öğretmen düşüncelerini *“Gönüllü bir iki öğrenci fikirlerini paylaşıyor. Diğerlerine söz hakkı gelmiyor bile (Volkan).”* sözleriyle ifade etmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, akran zorbalığının öğrencilerin işbirliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirmesine ilişkin kazanıma ulaşmalarında sorun oluşturduğu söylenebilir. Akran zorbalığının öğrencilere bu kazanımı edindirmede sorun oluşturduğuna yönelik bir öğretmen görüşünü *“Öğrenci derste düşüncelerini paylaşınca kendisiyle dalga geçen, kendisine gülen arkadaşları olabiliyor. Bu durum o öğrencinin üretkenliğini olumsuz etkiliyor. Bu akran zorbalığıdır (Sema).”* sözleriyle belirtmiştir.

Araştırmada öğrencilerin hayal gücünün sınırlı olmasının bu kazanıma ulaşılmasında sorun teşkil ettiği bulgusu elde edilmiştir. Bir öğretmenin bu kapsamda yer alan görüşü *“Öğrenciler üretim, dağıtım ve tüketim kavramlarını anlıyor ancak bunlarla ilgili yeni fikirler geliştirme konusunda zorlanıyorlar. Proje geliştiremiyorlar. İşin özünü kavlıyor ama kendisi yeni fikir geliştiremiyor. Bunun temel sebebi ise hayal güçlerinin sınırlı olması (Ayla).”* biçimindedir.

Öğretmenler bu kazanıma ulaşmada ders saatlerinin az olmasını sorun olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen ders saatlerinin az olmasından kaynaklanan sorunu “*Ders saatlerimiz az. Haftada üç saatte çocuğa yaşamı öğretemeyiz. Üretim, dağıtım ve tüketime yönelik anlayışı öğrenciye ancak kazandırabiliyoruz (Veli).*” sözleriyle açıklamıştır.

Araştırmada “İşbirliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.” kazanımına ilişkin yaşanan sorunların sınıf disiplininin sağlanması, kitap okunması, öğrencilere söz hakkı verilmesi, sınıf mevcudunun azaltılması, ders saatlerinin artırılması, düşünmenin sağlanması ve etkinlik yapılması ile çözülebileceği bulgusu ortaya çıkmıştır. Sınıf disiplininin sağlanmasına yönelik çözüm önerisi sunan öğretmenin görüşü “*Sınıfta disiplinin sağlanması gerekiyor. Hem sınıfta bu tarz dalga geçen öğrencilerle konuşulması, hem de sınıf dışında birebir konuşulması gerekiyor (Sema).*” biçimindedir. Araştırma kapsamında aile içi etkinliklerin yapılmasının öğrencilere üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirmeye ilişkin kazanımı edindirmede etkili olabileceği söylenebilir. Bir öğretmen, bu kapsamda yer alan görüşünü şu sözlerle dile getirmiştir:

“Bir kere öğrencinin yeni fikirler geliştirebilmesi için çevresiyle etkileşim halinde olması gerekiyor. Aile bireyleri arasında iletişim kurulamıyorsa çocuk sınıfta da etkileşim içerisinde olmaz. Ben artık öğrencilerime akşam saat 9 olduğunda bütün aile üyelerini evde bir araya getirmelerini ve birbirlerine sarılmalarını, sohbet etmelerini söylüyorum. O gün neler yaptıklarınızı ailenizle paylaşın diyorum çocuklara. O bir saat ya da yarım saat kültür saati olsun sizin için diyorum... Aile ile etkinlikler yapılmalı. Bizim dersimiz konuşmaya dayalı. Ailede çocuğun söz hakkı olmalı. Böylece kendine güven kazanacak. Aynı şekilde sınıfta da söz hakkı alacak (İbrahim).”

Öğrencilerin işbirliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirmeye ilişkin kazanımı edinmelerinde kitap okuma alışkanlığı kazanmalarının etkili olabileceği belirtilebilir. Bu kapsamda bu kazanıma ulaşmada yaşanan sorunlara yönelik öğrencilerin kitap okuma alışkanlığı getirmesini çözüm önerisi olarak sunan bir öğretmenin düşünceleri aşağıdaki gibidir:

“Hayal dünyalarını geliştirmeleri gerekiyor. Öğrencilere kitap okumayı sevdirmemiz gerekiyor. Bunun için insanın kendine hitap eden kitapları bulması lazım. Herkesin o kadar beğendiği bir kitabı ben bitiremeyebiliyorum sıkıcı bulduğum için. Bu durumun aynısı çocuklarda da var... Ailece kitap okunabilir. Okunan kitap ile ilgili aile üyeleri konuşabilirler (Sema).”

Öğretmenler, sınıftaki öğrenci sayılarının azaltılmasını öğrencilere üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirmeye ilişkin kazanımı edindirmede bir çözüm olarak görmektedir. Buna göre bir öğretmenin görüşü “*Sınıftaki öğrencilerin sayıları bu kadar fazla olmamalı. Öğrenciden yeni fikir geliştirmesini istiyoruz. O zaman buna uygun koşulları öğrenciye sağlamamız lazım... Sınıftaki öğrenci sayılarının azaltılması gerekiyor (Ayla)*” biçimindedir.

Yine araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğrencilere söz hakkı verilmesinin üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirmeye ilişkin kazanımı edinmelerinde etkili olabileceği söylenebilir. Bir ğretmen bu kapsamda yer alan görüşünü *“Çocuğa ulaşabilmemiz, onu anlayabilmemiz için çocuğın konuşması lazım. Bunun için de çocuğa “sen söyle senin düşüncen ne?” diye sormamız lazım (Ayla).”* sözleriyle açıklamıştır.

Öğretmenlere göre öğrencilerin düşünmelerini sağlamak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirmelerinde etkili olabilecek bir çözüm önerisidir. Bir ğretmen buna yönelik düşüncesini *“ğrencinin üretim, tüketim ve dağıtıma yönelik yeni fikirler geliştirmesi üst düzey beceri gerektiriyor. Çocuğın yeni fikirler geliştirmesi için düşünmelerini sağlamak lazım (Yıldız).”* biçiminde dile getirmiştir.

Araştırmada, ğrencilere üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirmeye ilişkin kazanımı edindirmede yaşanan sorunların ders saatlerinin artırılarak ve derste çeşitli etkinlikler yapılarak çözülebileceği bulgusuna ulaşılmıştır. Bir ğretmenin bu kapsamda yer alan görüşü *“Sınıfta beyin fırtınası yapılabilir. Ama bunları yapacak vaktimiz yok (Yıldız).”* biçiminde iken, başka bir öğretmenin görüşü *“Ders saatleri artırılırsa istenilen etkinlikler derste yapılabilir, öğrenciler daha çok söz hakkı alabilirler. Daha çok konuşurlar (Veli).”* biçimindedir.

Sosyal Bilgiler ğretmenlerine göre, *“Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.”* kazanımına ulaşmada kazanımın soyut olması, yaşamdan uzak olması ve anlaşılmasının zor olması biçiminde sorunlar yaşanmaktadır. Söz konusu kazanımın soyut olduğunu düşünen bir öğretmenin görüşü *“ğrenciler için anlaşılması biraz g oluyor. Yerel yönetim, merkezi yönetim... Atamayla ya da seçimle olması gibi durumları çocukların anlaması zor oluyor. Biraz soyut kalıyor 5. sınıflar için (Faruk).”* biçimindedir.

Elde edilen bulgulara göre, öğretmenler yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklamaya yönelik kazanımın öğrencinin yaşamından uzak olduğu görüşündedir. Bu kapsamda yer alan bir öğretmenin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Bu kazanım 5. sınıf ğrencisi için soyut kalıyor. Yaşamında da bir karşılığı yok. Valiliğe bağlı birimleri öğretmeye çalışıyoruz çocuklara. Çoğu yetişkinin bilmediği bilgiler. 5. sınıf öğrencileri için bu bilgileri kalıcı bir şekilde öğrenmek pek zor. Kendi işine yaramayacağını düşünüyor bu konuların. Ama teknolojiye yönelik bir bilgi olsa onu öğrenmeye ihtiyacı olduğunu düşünüyor (Ayla).”

Araştırmada ğretmenlere göre, *“Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.”* kazanımının öğrencilerin yaşamından uzak olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda yer alan bir öğretmenin düşünceleri *“ğrencinin kendi yaşamından uzak bilgiler olduğundan özellikle alt birimleri kavramada zorlanıyorlar (Sevim).”* biçimindedir.

Araştırma kapsamında *“Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.”* kazanımına yönelik yaşanan sorunların gezi düzenleme, somutlaştırma, örneklendirme ve kazanımı farklı sınıf seviyelerine aktarma ile çözülebileceği bulgusuna ulaşılmıştır. Gezi düzenleme, somutlaştırma ve

örneklendirme ile bu kazanıma ulaşmada yaşanan sorunların çözülebileceğine yönelik öğretmen görüşlerinden biri “*Somut hale getirilebilir. Örneklendirilebilir. Gezi yapılabilir. Bunun için de ciddi organizasyon gerekiyor. Okul yönetiminden izin alınması, veliden izin dilekçesi alınması, servisin ayarlanması gibi... (Faruk).*” biçimindedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmenler yaşadıkları yerin yönetim birimlerinin temel görevlerinin ne olduğunu açıklamaya yönelik kazanımın farklı sınıf seviyelerine aktarılmasıyla yaşanan sorunların çözülebileceğini düşünmektedir. Bir öğretmen bu kapsamda yer alan görüşünü “*Gezi düzenlemek de çok zor. Okulda beş tane beşinci sınıf var. Hepsini geziye götüremezsiniz. Bence bu kazanımın 6 ya da 7. sınıflara aktarılması daha iyi olur (Ayla).*” sözleriyle dile getirmiştir.

Öğretmenlere göre, öğrencilere yaşadıkları yer ve çevresinin ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğini araştırmasını amaçlayan kazanımı edindirmede kazanımın çocuğun gündelik yaşamından uzak olması, öğrencilerin hazır bilgiye alışması ve araştırma alışkanlıklarının olmaması nedeniyle sorun yaşanmaktadır. Söz konusu kazanımın çocuğun gündelik yaşamından uzak olduğuna yönelik bir öğretmenin görüşü şu biçimdedir:

“Çocuk ekonominin dışında. Haberleri izlemiyor çocuklar. Bizim derste işlediğimiz konulara yönelik alt bilgisi olmadan okula geliyor. Ailesinden çevresinden mutlaka duyması gereken bu konuları çocuk duymamış. Evde bu konular hiç konuşulmuyor... Aldıklarımız sattıklarımız, dış devletler ile ilişkilerimiz... Daha önce hiçbirini duymamış (Ayla).”

Araştırmada, öğrencilerin hazır bilgiye alışmalarının “yaşadıkları yer ve çevresinin ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğini araştırır.” kazanımına ulaşmalarında bir sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kazanıma ulaşmada öğrencilerin hazır bilgiye alışmasını sorun olarak gören bir öğretmenin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Çocukların araştırma yapma diye bir olayı yok. Her zaman internette hazır bilgiler var çünkü. Biz ansiklopedileri açar araştırırdık. Araştırdığımız konunun özeti çıkarırdık. Böyle yapınca okuduğunu anlamamız gelişirdi. Yazmamız gelişirdi. Ama günümüz çocukları hazır bilgiye ulaşıyorlar. Bu duruma da alışmışlar (Ayşe).”

Yine elde edilen bulgulara göre, araştırma alışkanlıklarının olmaması öğrencilerin “yaşadıkları yer ve çevresinin ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğini araştırır.” kazanımına ulaşmalarında sorun oluşturmaktadır. Buna yönelik bir öğretmen görüşünü “*...İyi bir araştırma yapamıyorlar. Böyle bir alışkanlıkları yok. Yapsalar da zaten bilgileri bir araya getirme durumu yok. Tek bir internet sayfasından bilgiye ulaşmış çıktısını almış çocuk. Özet çıkarma, yazma, rapor oluşturma gibi durumları yok (Mehmet).*” sözleriyle ifade etmiştir.

Araştırma kapsamında, “yaşadıkları yer ve çevresinin ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğini araştırır.” kazanımına ulaşmada yaşanan sorunların güncel olayların takip edilmesi, okul kütüphanelerin kullanılması ve araştırma yapılması ile çözülebileceği ortaya çıkmıştır. Bu kazanıma ulaşmada öğrencilerin güncel olayları takip etmesini çözüm önerisi olarak sunan bir öğretmen görüşünü

“Çocuklar evlerinde en azından ana haberleri izlemeli. Güncel olayları takip etmeli. Yaşama dair ön bilgi ile derse gelmeli. Bazı veliler çocukların haber izlemelerinin sakıncaları olduğunu söylüyor ama gördükleri haberler hayatın içinde var. (Ayla).” biçiminde açıklamıştır.

Araştırmada, öğrencilere yaşadıkları yer ve çevresinin ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğini araştırmaya yönelik kazanımı edindirmede öğrencilerin okul kütüphanelerini kullanmalarının etkili olabileceği ortaya çıkmıştır. Buna göre bir öğretmenin görüşü *“Öğrencilerin araştırma yapmaları için okul kütüphanesini kullanmaları gerekiyor. Diyelim ki derste ülkemizin diğer ülkelerle kurduğu ekonomik işbirliğini işledik. Buna yönelik öğrencilere de araştırma yapıp getirmelerini istedik. Okul kütüphanesine gidebilmeli çocuk. (Mehmet).”* biçimindedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin araştırma yapmalarının yaşadıkları yer ve çevresinin ülkeler arasındaki ekonomik işbirliğini araştırmaya yönelik kazanıma ulaşmalarında etkili olabileceği söylenebilir. Bu kapsamda yer alan bir öğretmen düşüncelerini *“Bu kazanıma ulaşmaları için öğrenci araştırma yapmaya yönlendirilebilir. Bunun için kütüphane kullanımı özendirilebilir. Burada öğrenciler kitaplara ulaşmalı, genel ağa ulaşmalı. Bir rapor hazırlamalı. Bunları evde yapmasını beklersek olmuyor. Çocukların dikkati okul dışında çabuk dağılıyor (Veli).”* sözleriyle aktarmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmada 2018 SBÖP’de ulaşılmada sorun yaşanan 5. sınıf kazanımlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmada öğretmen görüşlerine göre, bu kazanımlara ulaşılmada yaşanan sorunların nedenleri ile sorunlara ilişkin çözüm önerileri ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin *“Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.”*, *“Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.”*, *“İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.”*, *“Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.”* ve *“Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.”* kazanımlarına ulaşmada sorun yaşadığı ortaya çıkmıştır. Bu kazanımlar dikkate alındığında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin uygulamaya yönelik kazanımlar ile araştırma ve yaratıcı düşünme becerilerine yönelik kazanımları öğrencilere edindirmede sorun yaşadıkları söylenebilir. Benzer biçimde, Gürdoğan Bayır (2018) araştırmasında 4. sınıftaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde araştırma ve yaratıcı düşünme becerisi gerektiren kazanımlara ulaşmada sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Oysa yaratıcı düşünme becerisi, üst düzey düşünme becerilerini gerektiren ve 21. yüzyıl becerileri arasında bulunan bir beceridir (GPE, 2020). Bu anlamda 2018 SBÖP’de 5. sınıfta yer alan üst düzey düşünme becerileri gerektiren kazanımlara ulaşılmada ayrı bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Öğrencilerin böylesi beceri temelli kazanımlara ulaşmalarında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin beceri öğretimine ilişkin bilgi ve yaklaşımları önemlidir. Bu bağlamda beceri temelli kazanımlara ulaşılmada yaşanan sorunlar öğretmenlerin beceri öğretimine yönelik eksikliğinden kaynaklı olabilir. Nitekim Mutluer (2013)

tarafından gerçekleştiren araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin beceri öğretimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında, öğrencilerin sanal ortamda ulaşılan bilgilerin sorgulanmasına yönelik kazanımı edinmelerinde rol model eksikliğinden kaynaklanan sorun yaşandığı ortaya çıkmıştır. Oysa öğrencilerin okulda öğrenilen bilgi ve becerileri içselleştirebilmeleri için çevresinde rol modellere ihtiyacı bulunmaktadır (Karaboğa, 2019). Öğrencinin çevresinde Sosyal Bilgiler dersine özgü bilgi ve becerileri yaşamında uygulayan bir rol modelin olması, SBÖP’de yer alan kazanımlara ulaşılmasını destekleyebilir. Nitekim araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde sanal ortamı etkili bir biçimde nasıl kullanacaklarını öğrendikleri hâlde, gündelik yaşamlarında çevre etkisinden dolayı öğrendiklerini uygulamadıkları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda söz konusu kazanıma ulaşılmasında çevre etkisinin bir engel oluşturduğu söylenebilir. O hâlde Sosyal Bilgiler dersinin kazanımlarına sadece öğrencinin değil, aynı zamanda öğrencinin çevresinin de ulaşmasını sağlayacak planlar geliştirilmelidir. Nitekim öğretmenler sanal ortamda ulaşılan bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgulamaya yönelik kazanıma ulaşılması için aile katılımını sağlayacak etkinlikler yapılması biçiminde çözüm önerisi geliştirmişlerdir. Sosyal Bilgiler dersine aile katılımının sağlanması aile bireylerinin de eğitimine katkı sağlamaktadır (Ersoy, 2020). Türe ve Deveci (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da, Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımını sağlayacak etkinlikler gerçekleştirilmesinin Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarına ulaşılmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre, öğrencilerin yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranmalarına yönelik kazanıma ulaşmalarında öğrencilerin kolayca kaçmaları, öğrendiklerini uygulamada ortaya koymamaları ve okul-aile işbirliğinin sağlanmaması biçiminde sorunların olduğu ortaya çıkmıştır. Alan yazında okul-aile işbirliğinin sağlanmasının öğrenci başarısında önemli bir etken olduğu çeşitli araştırmalarda vurgulanmıştır (Daraga vd., 2023; Kıran vd., 2023). Özellikle uygulamaya yönelik olan bu kazanımı edindirmede öğrencilerin yapacakları çalışmaları velilerin de izlemelerinin önemli olduğu söylenebilir. Nitekim öğretmenler, bu kazanımı öğrencilere edindirmede yaşanan sorunlara çözüm olarak okul-aile işbirliğinin ve öğretmen işbirliğinin sağlanmasını önermişlerdir. Okul-aile işbirliğinin sağlanabilmesi için okul yönetiminin ve öğretmenlerin çeşitli çalışmalar yapması gerekmektedir. Bunlar arasında veli bilgilendirmelerinin yapılması ve veli toplantılarının düzenlenmesi yer alabilir (Balkar, 2009). Veli toplantılarında bu kazanıma ilişkin öğrencilerin yaptıkları çalışmalar ile bu çalışmalara yönelik öğretmen tarafından hazırlanan raporlar veliler ile paylaşılabilir.

Araştırmada öğretmenlerin, bilimsel etiğe uygun davranma kazanımını edindiklerinde öğrencilerinden farklı derslerde yaptıkları çalışmalarda da bilimsel etiğe uygun davranmalarını bekledikleri görülmektedir. Bunun için de öğretmenlerin, öğretmen işbirliğinin sağlanmasının bu kazanıma ulaşılmasında önemli olduğunu vurgulamışlardır. Özdoğru (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğretmenlerin meslektaşlarıyla işbirliği yapmaya çok fazla ihtiyaç duydukları ancak iletişim eksikliği ve çalışma koşullarının zorluğu gibi nedenlerden dolayı işbirliği yapma düzeylerinin yetersiz olduğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre, işbirliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirilmesine yönelik kazanıma ulaşmada öğrencilerin yeni fikir geliştirmede sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Yeni fikir geliştirme, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi gerektirmektedir (Başerer, 2021; Dilekli, 2019). Gönenç ve Açıkalın (2017) da araştırmasında Sosyal Bilgiler dersinde yaşanan sorunlardan birinin öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koyamamaları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini kullanarak yeni fikir geliştirmeleri için gerekli olan ön bilgiyi sağlıklı bir biçimde işleyebilmeleri önemlidir (Güneş, 2012). Bu bağlamda söz konusu kazanımı edindirmek için öğrencilere üretim, dağıtım ve tüketime yönelik temel ön bilgi kazandırılmalıdır. Ardından üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirebilmeleri amacıyla düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler yapılabilir. Araştırmada öğretmenlerin de bu kazanıma ulaşmaları için öğrencilerin düşüncelerini sağlayacak çalışmalar yapılması biçiminde öneri sundukları görülmektedir. Öğrencilerin düşüncelerini sağlamak amacıyla söz konusu kazanımı edindirmede tartışma, beyin fırtınası, soru yanıt, altı şapkalı düşünme, problem çözme gibi yöntem ve teknikler kullanılabilir (Özyurt ve Bezirgan, 2019; Güneş, 2012).

Öğretmenlere göre, öğrencilerin hayal güçlerinin sınırlı olmasının işbirliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirilmesine yönelik kazanıma ulaşmada sorun oluşturmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin hayal güçlerini geliştirerek bu kazanıma ulaşmaları için kitap okuma alışkanlığı kazanmaları yönünde öneri sunmuşlardır. Gönenç ve Açıkalın (2017) araştırmasında öğrencilerin kitap okuma alışkanlığının olmaması nedeniyle yorum getirmede zorlanmalarının Sosyal Bilgiler öğretiminde yaşanan sorunlar arasında olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kitap okuma alışkanlığı olan öğrencilerin hayal güçlerinin yüksek ve üst düzey düşünme becerilerinin gelişmiş olduğu çeşitli araştırmalarda ortaya çıkmıştır (Güneş vd., 2023; Yavaş 2013). Yine aynı kazanıma ulaşmada yaşanan sorunlar arasında aile içi etkileşimin yetersiz olması, derslerde öğrencilere yeteri kadar söz hakkı verilememesi, öğrencilerin derste söz hakkı aldıklarında akran zorbalığına maruz kalmaları ve ders saatlerinin azlığı yer almaktadır. Öğretim programında yer alan kazanımlara ulaşılmasında öğrenci merkezli etkinliklerin yapılarak öğrenci katılımını sağlamak, onlara söz hakkı vermek önemlidir. Ancak araştırmada ders saatlerinin az olmasının öğrenci temelli yaklaşıma engel oluşturduğu söylenebilir. Alan yazında çeşitli araştırmalarda da öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde ders saatlerinin az olmasından dolayı konuları yetiştirmekte zorlandıkları, öğrencilere yeterince söz hakkı veremedikleri, derste etkinlik yapamadıkları ve sınıf disiplinini sağlamakta zorlandıkları ortaya çıkmıştır (Gönenç ve Açıkalın, 2017; Memişoğlu ve Köylü, 2015; Metin Göksu ve Taşyürek, 2023; Ocak ve Kocaman, 2021). Sosyal Bilgiler öğretmenleri bu kazanımı edindirmede öğrencilere daha fazla söz hakkı verilmesi, sınıf mevcudunun azaltılması biçiminde öneri sunmuşlardır. Benzer biçimde Ocak ve Kocaman (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri 5. sınıfta konuların daha iyi anlaşılması için ders saatlerinin artırılması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Araştırmada ayrıca söz konusu kazanıma ulaşılmasında yaşanan sorunlardan birinin de akran zorbalığı olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin derste düşüncelerini paylaştıklarında sınıftaki arkadaşlarının alaycı ve küçük

düşürücü davranışları yeni fikir geliştirmelerinde ya da fikirlerini paylaşımlarında bir engel oluşturmaktadır. Stenberg (2005), yaratıcı bir düşüncenin çoğunluk tarafından garip ve kullanışsız olarak değerlendirilebildiğini ve öneriyi sunan kişilerin de çeşitli alaylara maruz kalabileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle öğrencilerin bu kazanım kapsamında önerdikleri yeni fikirler öğretmenler tarafından desteklenmeli, ödüllendirilmeli ve öneri sunan öğrenciler sınıftaki diğer öğrencilerin alaycı tavırlarına karşı korunmalıdır. Öğretmenler de yaşanan bu soruna çözüm olarak sınıf disiplininin sağlanması gerektiği biçiminde öneri sunmuşlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre, öğrencilerin yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklamaya yönelik kazanıma ulaşmalarında kazanımın soyut, öğrencilerin yaşamından uzak ve anlaşılmasının zor olması biçiminde sorunlar yaşanmaktadır. Ocak ve Kocaman (2021) tarafından, 2018 SBÖP'nin öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiği araştırmada da öğretmenlerin 5. sınıfta soyut ve yaşamdan uzak konuların öğrenciler için anlaşılmasının zor olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer biçimde Malkoç ve Kaya (2015) ve Gönenç ve Açıkalin (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmalarda da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin soyut kavramları somutlaştıramadıklarında öğrencilerin dersi öğrenmelerinde sorun yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri, öğrencilere bu kazanımı edindirmek için gezi düzenleme, somutlaştırma ve örneklendirme çalışmalarının yapılması ve bu kazanımın 6 ya da 7. sınıfa aktarılması önerilerinde bulunmuşlardır. Ocak ve Kocaman (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da öğretmenlerin 5. sınıfta yer alan soyut konuları anlaşılır hâle getirmek için somutlaştırma çalışmaları yaptıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırma kapsamında, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır” kazanımını öğrencilere edindirmede kazanımın öğrencilerin yaşamından uzak olması nedeniyle sorun yaşandığı ortaya çıkmıştır. Gönenç ve Açıkalin (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi ile gündelik yaşam arasında bağ kuramadıkları zaman dersin öğrenilmesinde sorun yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Oysa Sosyal Bilgiler dersi yaşamından içinden bir derstir. Dersin kazanımlarının gerçek yaşamla ilişkilendirilmesi önemlidir. Öğretmenler de yaşanan bu soruna çözüm olarak öğrencilerin güncel olayları takip etmelerini önermişlerdir. Güncel olaylar Sosyal Bilgiler dersinin canlı içeriğini oluşturmaktadır (Sağlamgöncü ve Deveci, 2023). Sosyal Bilgiler dersinde güncel olay öğretiminden yararlanılması öğrencilerin güncel olayları takip etmelerini sağlayabilir. Yine öğretmenlere göre söz konusu kazanıma ulaşılmasında öğrencilerin araştırma alışkanlıklarının olmaması ve hazır bilgiye alışmaları sorun oluşturmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin araştırma alışkanlıklarının geliştirilmesi gerektiği söylenebilir. Yar Yıldırım (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğretmenlerin ortaokul öğrencilerine araştırma alışkanlığı kazanmaları için araştırma ödevi verdikleri ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgulara öğrenciler verilen araştırma ödevlerine özen göstermedikleri görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu, Gönenç ve Açıkalin (2017) ile Memişoğlu ve Köylü (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Önal ve Alaca (2015) araştırmasında

öğrencilerin genel ağ ortamında kopyala-yapıştır biçiminde araştırma ödevi yapmalarının önüne geçebilmek ve onlara araştırma alışkanlığı kazandırmak için okul kütüphanelerini kullanmaları gerektiğini ifade etmiştir. Araştırma kapsamında yer alan öğretmenler de bu kazanıma ulaşmak amacıyla araştırma alışkanlığının edinilmesinde öğrencilerin okul kütüphanesini aktif olarak kullanmaları biçiminde öneri sunmuşlardır.

ÖNERİLER

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre şu öneriler sunulabilir:

- Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların uygulamaya geçirilmesi konusunda aile katılımına dayalı etkinlikler gerçekleştirilebilir.
- Öğretmenlere beceri temelli kazanımları öğrencilere edindirmesi için beceri öğretimine yönelik eğitimler verilebilir.
- Sosyal Bilgiler öğretim programını geliştirme çalışmalarında ulaşılmada sorun yaşanan bu kazanımlarda değişiklik yapılabilir.
- Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların sayısı azaltılabilir.
- Sosyal Bilgiler öğretim programındaki farklı sınıflara yönelik kazanımlara ulaşmada yaşanan sorunlar incelenebilir.
- Farklı derslerin öğretim programlarında yer alan kazanımlara ilişkin yaşanan sorunlar incelenebilir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.

Yazar Katkı Oranı

Yazarın bu makaleye katkı oranı, %100'dür.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalenin bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Etik Onay

Bu çalışma için etik kurul izni Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 27.10.2022 2 numaralı karar belgesi ile alınmıştır. Ayrıca İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırmanın izni doğrultusunda gereken belgeler temin edildikten sonra, okul müdürleriyle görüşülerek araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Okul Yöneticilerinin onayı alındıktan sonra bu okullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle görüşme öncesi tanışılmış ve görüşmek için randevu tarihi oluşturulmuştur. Araştırmanın tüm katılımcıları gönüllü katılım formunu imzalamıştır. Yine araştırma etiğine uygun olarak nitel bulguların sunumunda katılımcı öğretmenler gerçek isimlerine yakın bir isimle ifade edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, H. (2014). Sosyal bilgilerin tanımı, amacı, önemi ve Türkiye'deki yeri. R. Turan, A. Sünbül ve H. Akdağ (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar I* içinde (ss. 2-24). Pegem Yayıncılık.
- Altay, N. (2020). 2018 sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: İzmir örneği. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(3), 336-352.
- Balkar, B. (2009). Okul-aile işbirliği sürecine ilişkin veli ve öğretmen görüşleri üzerine nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(36), 105-123.
- Başerer, D. (2021). *Düşünme eğitimi*. Pegem Yayıncılık.
- Boz, M. (2022). 2005 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan tarih disipliniyle ilgili kazanımların karşılaştırılması. *EDUCATIONE*, 1(1), 43-68.
- Büyükalın Filiz, S. ve Baysal, S. B. (2019). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarının revize edilmiş bloom taksonomisine göre analizi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 234-253.
- Can, B. (2019). *2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının incelenmesi* (Tez No. 579152) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Creswell, J. W. (2021). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. M. Sözbilir (Çev. Ed.), Pegem Yayıncılık.
- Çakmak, Z., Kaçar, T. ve Bulut, B. (2018). Beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretim programı kazanımlarının yenilenmiş Bloom Taksonomi boyutlarına göre analizi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, (72), 145-156.
- Çelikkaya, T. ve Kürümlüoğlu, M. (2018). Yenilenen sosyal bilgiler dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (11), 104-120.
- Çetin, F. (2007). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Meram ilçesi örneği)* (Tez No. 217369) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Çoban, O., & Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 Sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması. *Journal of History, Culture & Art Research/Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(1).
- Daraga, M. S., Bayar, A. ve Karakaş, A. (2023). Okul-aile ilişkisine yönelik öğretmen algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 225-244. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1137482>
- Demeuse, M. & Strauven, C. (2016). *Eğitimde program geliştirme*. Pegem Yayıncılık.
- Demir, P. (2015). *Yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre 2005 yılı sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlar ve seviye belirleme sınav soruları* (Tez No. 396923) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulamaya*. Pegem Yayıncılık.

- Dilekli, Y. (2019). *Etkinliklerle düşünme eğitimi*. Pegem Yayıncılık.
- Doğanay, A., & Sarı, M. (2008). Öğretmen gözüyle yeni sosyal bilgiler programı: Adana ilinde bir araştırma. *İlköğretim Online*, 7(2), 468-484.
- Durukan, E. (2013). Öğretmen görüşleri açısından Türkçe dersi öğretim programı kazanımları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 1-14.
- Efendioğlu, A. (2020). Program geliştirme ve kazandırılacak davranışlar. H.G. Berkant (Ed.), *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulama örneklerine içinde*, (ss. 173-199). Anı Yayıncılık.
- Eker, S. (2020). 2005 sosyal bilgiler öğretim programı ile 2018 sosyal bilgiler öğretim programının karşılaştırmalı analizi. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 86-103.
- Ersoy, F. (2020). Sosyal bilgiler eğitiminde aile katılımı. A. Karaçöp (Ed.), *Teori ve uygulamalarıyla eğitimde aile katılımı içinde* (ss. 259-295). Pegem Yayıncılık.
- European Commission (2011). Using learning outcomes European qualifications framework series: Note 4. Publications Office of the European Union.
- Gazel, A. A., & Erol, H. (2012). İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler ders programındaki kazanımların taksonomik açıdan değerlendirilmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5(2), 202-222.
- Göktaş, Ö. (2018). *4+4+4 uygulaması ile 5. sınıfın ortaokul kapsamına alınmasının eğitsel sonuçlarının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi* (Tez No. 495702) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Gönenç, S. ve Açıkalm, M. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve bunlara getirdikleri çözüm önerileri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 26-41.
- GPE. (2020). 21st century skills: What potential role for the global partnership for education? A landscape review. *Global Partnership for Education*. <https://www.globalpartnership.org/content/21st-century-skills-what-potential-role-global-partnership-education>
- Güneş, F. (2012). Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (32), 127-146.
- Güneş, M., Şerif Avcı, M., Baran, H. M., Annıkızıl, B., Yavuzkurt, İ., & Erkal, F. (2023). Ortaokul öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 10(97), 1483-1495. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8196753>
- Gürdoğan Bayır, Ö. (2018). Problems and solutions in achieving learning outcomes of the 4th grade social studies curriculum. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 209- 232.
- Güven, M. (2021). Eğitim ve program geliştirmede temel kavramlar. S. Aslan ve N. D. Şimşek (Ed.), *Türkçe öğretmenin rehberi: Öğretim programı içinde* (ss. 1-22). Pegem Yayıncılık.
- Kalaycı, N. ve Baysal, S. B. (2020). Sosyal bilgiler öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi (2005-2017-2018). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 106-129.

- Karaboğa, M. T. (2019). Lise öğrencilerinin rol model tercihlerine ilişkin bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 363-391. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.537859>
- Karadeniz, O. ve Ulusoy, M. (2015). 4+4+4 eğitim sistemi ile sosyal bilgiler eğitiminde ortaya çıkan kaotik durumlar hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* (1), 99-108.
- Kaya, E., Eryılmaz, Ö., Gezer, U., Ekici, M., & Kapan, E. (2015). Öğretmenlerin on iki yıllık zorunlu eğitimin (4+4+4) sosyal bilgiler dersine yansımalarına ilişkin algıları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 5(2), 54-93. <https://doi.org/10.18039/ajesi.43653>
- Kaymakçı, S. (2015). Öğretmen görüşleri ışığında 1998 ve 2005 sosyal bilgiler öğretim programlarındaki değişimi anlamak. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 293-309.
- Kılınç, E., & Dere, İ. (2015). 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminde 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik tutumları. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(3), 989-1003. <https://doi.org/10.17244/eku.92065>
- Kıran, D., Durukan, P., Aytaç, M., & Binici, R. (2023). Öğretmen görüşlerine göre etkili okul özellikleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(8), 1294-1321.
- Kök, T. (2020). 2005-2017 Sosyal Bilgiler öğretim programlarının karşılaştırılması: Olgubilimsel bir çalışma (Tez No. 629949) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Amasya Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Malkoç, S., & Kaya, E. (2015). Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf dışı okul ortamlarının kullanılma durumları. *İlköğretim Online*, 14(3), 1079-1095.
- Memişoğlu, H., & Köylü, G. (2015). Sosyal bilgiler dersindeki sorunlar ve çözüm yollarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 10(11), 1099-1120.
- Metin Göksu, M., & Taşyürek, Z. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 275-289. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.1213859>
- Mutluer, C. (2013). The views of social studies teachers about the skills contained in social studies (the example of İzmir Menemen). *Electronic Turkish Studies*, 8(7), 355-362.
- Ocak, G., & Kocaman, B. (2021). 2018 yılı 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının değerlendirilmesi. *International Journal of Field Education*, 7(1), 1-24. <https://doi.org/10.32570/ijofe.754792>
- Önal, İ., & Alaca, E. (2015). Okul kütüphanesi kullanımında öğretmenlerin rolü ve sorumlulukları. *Bilgi Dünyası*, 16(1), 105-126. <https://doi.org/10.15612/BD.2015.482>
- Önlen, M., Tatan, M., & İbret, B. Ü. (2020). 2005-2018 sosyal bilgiler öğretim programı 5, 6 ve 7 sınıf kazanımlarının yenilenen Bloom Taksonomisine göre karşılaştırmalı analizi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 1-13.

- Özdemir, M. C., & Çoruk, A. (2019). 4+4+4 sistem değişikliği sonrası 5. sınıf öğrencilerinin yaşadığı sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 288-299.
- Özdoğru, M. (2021). Öğretmenler arasındaki iş birliği: Mevcut durum, engeller ve çözüm önerileri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 12(23), 125-147.
- Öztürk, S. (2009). *İlköğretim okullarında yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda hazırlanan 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programına yönelik öğretmen görüşleri* (Tez No. 253637) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Özyurt, M., & Bezirgan, G. (2019). Sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerisini geliştirmeye yönelik yöntem ve teknikleri kullanım sıklıklarının incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 270-287. <https://doi.org/10.17556/erziefd.453070>
- Peker Ünal, D. (2020). Program geliştirme-program değerlendirme ilişkisi. H. G. Berkant (Ed.), *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulama örneklerine içinde*, (ss. 327-352). Anı Yayıncılık.
- Sağlamgöncü, A., & Deveci, H. (2023). Sosyal bilgiler dersi güncel olay öğretiminde aktif öğrenme tekniklerinin kullanılması: Bir eylem araştırması. *Eğitim ve Bilim*, 48(213). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2023.11723>
- Sözer, E. (1998). Sosyal bilimler kapsamında sosyal bilgilerin yeri ve önemi. G. Can (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Stenberg, R.J. (2005). The WICS model of giftedness. Robert J. Stenberg, & Janet E. Davidson (Eds.). In *Conceptions of Giftedness* (pp. 327-343). Cambridge University Press.
- Tangülü, Z., & Çıdacı, T. (2014). Ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersine giren branş öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(2), 227-242.
- Tay, B. (2017). 2005 Sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile 2017 sosyal bilgiler dersi taslak öğretim programının karşılaştırması. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 8(27), 461-487.
- Türe, H., & Deveci, H. (2020). Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: Bir eylem araştırması. *Eğitim ve Bilim*, 46(205). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.9719>
- Uğur, A., Coşkun Keskin, S., & Şenel, T. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2018 sosyal bilgiler öğretim programına yönelik görüşleri. *Öğretmen Eğitimi ve Öğretim*, 3(1), 17-37. <https://doi.org/10.55661/jnate.985816>
- Ulusoy, S. (2018). Matematik öğretmenlerinin 9. ve 10. sınıf programını uygularken karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 52-67.
- Yar Yıldırım, V. (2018). Öğretmen, öğrenci ve velilerin ortaokul düzeyinde verilen günlük ödevler hakkındaki görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 47(220), 201-224.
- Yavaş, S. (2013). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile üst düzey düşünme becerileri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Tez No. 328693) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi] YÖK Ulusal Tez Merkezi.

EXTENDED ABSTRACT

Social Studies is a curriculum that takes place in primary and secondary schools and undertakes citizenship education. Similar to all curricula, the Social Studies curriculum (SSC) has four main dimensions: purpose, content, teaching-learning process, and assessment (Demeuse & Strauven, 2016). These four basic dimensions in the program are in a holistic structure and interact with each other (Demirel, 2020; Güven, 2021). Achieving the objectives of the Social Studies course depends on achieving the outcomes specified in the program. The outcomes of the program can also affect the content, teaching-learning process, and assessment dimensions of the course and cause changes in all elements of the program (Efendioğlu, 2020; Güven, 2021; Ulusoy, 2018). The Social Studies Curriculum in Turkey was renewed in 2018. The learning outcomes of the revised curriculum include more high-level cognitive skills than the previous curriculum (Önlen et al., 2020). When teachers have problems in helping their students acquire the outcomes of the curriculum, the reasons for these problems should be investigated (Peker Ünal, 2020). Since in 2018, there were changes on the basis of outcomes (Önlen et al., 2020), the evaluation of the 2018 Social Studies Curriculum can contribute to the development of the social studies curriculum. In this context, the aim of this study is to determine the 5th grade achievements in the 2018 Social Studies Curriculum and to reveal the problems experienced.

Exploratory sequential design, one of the mixed method designs, was used in the study. In this context, firstly, the opinions of Social Studies teachers about the achievements that they have problems in achieving in the Social Studies course were determined by quantitative research method and then the problems experienced by Social Studies teachers were determined by qualitative research method. The quantitative data of the study were collected through simple random sampling from Social Studies teachers working in public schools in the 2022-2023 academic year in Adana province. A total of 100 Social Studies teachers participated in the quantitative part of the study. Of these teachers, 54 were male and 46 were female. Qualitative data were collected from 10 Social Studies teachers who had problems in reaching the learning outcomes. Criterion sampling was used to collect the qualitative data of the study and having problems in achieving the outcomes was adopted as a criterion. In addition, the criterion of teaching 5th grade Social Studies courses in the 2021-2022 academic year was also taken into consideration in determining the participants. Percentage and frequency were used to analyze the quantitative data, and descriptive analysis was used to analyze the qualitative data.

In this study, it was aimed to determine the 5th grade achievements in the 2018 Social Studies Curriculum. In addition, according to the views of teachers, the reasons for the problems experienced in achieving these outcomes and suggestions for solutions to the problems were revealed. In this context, it was revealed that Social Studies teachers had problems in achieving the learning outcomes "Questions the accuracy and reliability of the information they access in the virtual environment.", "Acts in accordance with scientific ethics in their studies.", "Develops new ideas based on production, distribution and consumption by cooperating.", "Explains the basic duties of the administrative units of the place where he/she lives." and "Investigates the role of the place where he/she lives and its environment in the economic relations between our country and other countries.". When these outcomes are taken into consideration, it can be said that Social Studies teachers have problems in helping students acquire practical outcomes and outcomes related to research and creative thinking skills. Within the scope of the research, it was revealed that there was a problem arising from the lack of role models in students' acquisition of the outcome of questioning the information accessed in the virtual environment. However, students need role models around them in order to internalize the knowledge and skills learned at school (Karaboğa, 2019). According to the findings, although the students learned how to use the virtual environment effectively in the Social Studies course, it is understood that they do not apply what they have learned in their daily lives due to environmental influences. In this context, it can be said that the environmental effect constitutes an obstacle in achieving this outcome. According to Social Studies

teachers, there are problems in achieving the outcome that students act in accordance with scientific ethics in their studies in the form of students taking the easy way out, not putting what they have learned into practice, and not providing school-family cooperation. It can be said that it is important for parents to monitor the work of the students, especially in achieving this practical outcome. In the study, it is seen that teachers expect their students to act in accordance with scientific ethics in their studies in different courses when they acquire the outcome of acting in accordance with scientific ethics. For this, teachers emphasized that teacher cooperation is important in achieving this outcome. According to the Social Studies teachers in the study, it was revealed that students had problems in developing new ideas in achieving the outcome of developing new ideas based on production, distribution and consumption through collaboration. In this context, in order to achieve this outcome, students should be provided with basic prior knowledge about production, distribution and consumption. Then, activities aimed at developing thinking skills can be carried out in order to develop new ideas based on production, distribution and consumption. According to Social Studies teachers, there are problems in achieving the objective of explaining the basic tasks of the administrative units of the place where students live because the objective is abstract, distant from students' lives, and difficult to understand. Social Studies teachers suggested organizing excursions, concretizing, and exemplifying activities, and transferring this outcome to the 6th or 7th grade in order to help students acquire this outcome. Within the scope of the research, it was revealed that Social Studies teachers had problems in helping students acquire the outcome "investigates the role of the place where he/she lives and its surroundings in the economic relations between our country and other countries" due to the fact that the outcome is far from students' lives. However, the Social Studies course is a course through life. It is important to associate the learning outcomes with real life. Teachers also suggested that students should follow current events as a solution to this problem.